

Remiss av betänkandet SOU 2023:100 Framtidens dataskydd – Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden (Fi2023/03321)

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i SOU 2023:100 Framtidens dataskydd – Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden. Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av Skatteverkets, Tullverkets och Kronofogdemyndighetens registerförfattningar i syfte att skapa ändamålsenliga regler som är anpassade efter dagens behov. Utredningen föreslår också att myndigheterna kontrollmöjligheter utökas och att myndigheterna ges större möjligheter att arbeta med dataanalyser. Journalistförbundets remissvar koncentreras till de förslag om sekretess som presenteras i utredningen.

Uppgifter som ingår i vissa sammanställningar i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet ska omfattas av sekretess

Utredningen föreslår att absolut sekretess ska gälla i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet för uppgift i en sammanställning ur en upptagning för automatiserad behandling om den grundar sig på uppgifter om födelseort, födelseland, inflyttning från utlandet, medborgarskap eller uppehållsrätt. Sekretessen ska dock inte gälla för uppgift som ingår i en sådan sammanställning om den grundar sig på uppgifter om medborgarskap i Sverige, Danmark, Norge, Finland eller Island samt om medborgarskap inom eller utom Europeiska unionen (unionsmedborgarskap eller icke unionsmedborgarskap).

Utredningen föreslår att nuvarande bestämmelser som förbjuder Skatteverket från att använda uppgifter om födelseort, inflyttning från utlandet, uppehållsrätt för en person som är folkbokförd samt vissa uppgifter om medborgarskap som sökbegrepp ska upphävas. Bedömningen grundar sig på att Skatteverket har ett stort behov av att kunna göra sådana sökningar för att utföra sina uppdrag på ett så effektivt, korrekt och rättssäkert sätt som möjligt. Utredningens förslag innebär långtgående möjligheter för myndigheterna att göra sammanställningar av uppgifter. Samtidigt innebär förslaget om absolut sekretess att det inte kommer att vara möjligt att få insyn i hur verksamheten bedrivs. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att det finns möjlighet att granska myndigheternas hantering av personuppgifter.

Journalistförbundet ifrågasätter inte att det, hos Skatteverket, kan förekomma känsliga uppgifter om enskilda. Enligt Journalistförbundet bör det dock räcka att uppgifterna skyddas av ett omvänt skaderekvisit. På det sättet finns det en stor möjlighet att skydda vissa uppgifter, samtidigt som en viss transparens erbjuds. Journalistförbundet avstyrker förslaget om absolut sekretess, samt förslaget om att meddelarfriheten ska inskränkas.

Tystnadsplikten ska ha företräde framför meddelarfriheten

Utredningen föreslår att tystnadsplikten som följer av den nya sekretessbestämmelsen avseende vissa uppgifter som ingår i sammanställningar i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet ska ha företräde framför meddelarfriheten. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att det finns möjlighet att lämna uppgifter till media. Det kan till exempel handla om uppgifter om att det förekommer oegentligheter kopplat till möjligheterna att göra sammanställningar. Journalistförbundet avstyrker därför utredningens förslag om att tystnadsplikten ska ha företräde framför meddelarfriheten.

Uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden ska omfattas av sekretess

Utredningen föreslår att absolut sekretess ska gälla vid dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel i Skatteverkets beskattningsverksamhet och folkbokföringsverksamhet samt i Tullverkets verksamhet och Kronofogdemyndighetens verksamhet för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Sekretessen ska även gälla i Kronofogdemyndighetens verksamhet med dataanalyser och urval i syfte att motverka överskuldssättning.

Utredningen lämnar förslag som innebär att Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten ges ett tydligare rättsligt stöd att behandla personuppgifter vid dataanalyser och urval i kontrollverksamhet och, för Kronofogdemyndighetens del, även för att motverka överskuldssättning. I berörda myndigheters verksamheter behandlas, i varierande grad, stora mängder uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Utredningens förslag innebär långtgående möjligheter för myndigheterna att göra sammanställningar av uppgifter. Samtidigt innebär förslaget om absolut sekretess att det inte kommer att vara möjligt att få insyn i hur verksamheten bedrivs. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att det finns möjlighet att granska myndigheternas hantering av personuppgifter. Journalistförbundet avstyrker förslaget om absolut sekretess.

Tystnadsplikten ska ha företräde framför meddelarfriheten

Utredningen föreslår att tystnadsplikten som följer av de nya och ändrade sekretessbestämmelserna avseende uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden ska ha företräde framför meddelarfriheten. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att det finns möjlighet att lämna uppgifter till media. Det kan till exempel handla om uppgifter om att det förekommer oegentligheter kopplat till möjligheterna att göra databasanalyser och urval. Journalistförbundet avstyrker därför utredningens förslag om att tystnadsplikten ska ha företräde framför meddelarfriheten.

Sekretess till skydd för vissa allmänna intressen vid dataanalyser och urval

Utredningen föreslår att sekretess ska gälla för uppgift om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka fel, om det kan antas att det allmännas syfte med sådana analyser och urval motverkas om uppgiften röjs och analyserna och urvalen rör Skatteverkets beskattnings- eller folkbokföringsverksamheter eller Tullverkets och Kronofogdemyndighetens verksamheter som omfattas av de nya lagarna. Sekretessen ska också gälla i Kronofogdemyndighetens verksamhet enligt kronofogdedatalagen för sådana uppgifter som hänför sig till dataanalyser och urval i syfte att motverka överskuldssättning.

Den nu aktuella bestämmelse ska skydda uppgifter om hur dataanalyserna utförs i syfte att undvika att personer som till exempel vill fuska ska kunna undandra sig kontroll. Det är ett gott syfte, men enligt Journalistförbundet har utredningen inte lagt tillräckligt stort vikt vid att det också finns ett intresse av insyn i Skatteverkets verksamhet. Den som till exempel vill granska hur effektiva databasanalyserna är kan få svårt att göra det om inte arbetssättet till viss del är känt. Enligt Journalistförbundet saknas det i utredningen beskrivningar av vilka typer av uppgifter som kommer att omfattas av de nya sekretessbestämmelserna. Mot bakgrund av att det inte framgår vilka typer av uppgifter som kommer att omfattas av den förslagna sekretessbestämmelsen avstyrker Journalistförbundet förslaget.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet